

4. **NOVÉ BESEDNICE** od Tajovského. Spisovateľ podá v tejto knihe výber najlepších svojich prác. Meno Tajovského je zárukou, že kniha táto donesie práce skutočnej hodnoty.

I pre ďalšie ročníky zabezpečené máme práce najlepších našich spisovateľov. Usilovať sa budeme podať v každom ročníku jednu-dve práce poučné, či už z histórie, literatúry, zemepisu, kultúrneho života slovenského, alebo z vied prírodných, praktické knihy pre denné potreby, z oboru práva, zdravotvedy atď.

Záleží na obecnstve našom, aby nás v práci tejto podporovalo.

Vydavateľstvo „Slovenskej knižnice“
(F. Votruba)

v Pešti, (Budapest, VIII. Rákóczy-tér 3.)

My tešíme sa z celej duše tomuto novému, tak veľmi potrebnému podniku a nášmu ct. čitateľstvu č. nrjvрейšie odporúčame, aby sa predplácalo na knihy a spisy, ktoré vydá.

Otvorený list

ešte raz

Jeho Osvietenosti pánu Volfgangovi Farkasovi

b. bystrickému biskupovi

a teraz už aj

pánu ministrovi osvety, gr. Albertovi Apponyimu.

Od piatich rokov nemáme elementárnej školy. Školopovinných detí je 140—150. Nik sa nestará o nás biednych. Pane, ratuj nás! voláme s apoštolom, ale nikto neobzre sa o nás. Či preto neobzeráte sa o nás, že sme veľmi biedni? A pre kohože je evanjelium, či pre boháčov a či pre chudobných? Veru pre chudobných a chudobní ho ohlasovali medzi pohanmi.

Čože deje sa dnes? U nás niet od rokov školy, ani náboženstvo nevyučuje sa. A ako by aj vynaučoval náš moštenický (z druhej obce) pán farár katechismus, keď naše deti ani čítať nevedia... Nie mravy, ale divokosť pohanská zavláda u nás a to môžeme ďakovať len cirkevným a stoličným vrchnostiam. Pridte, páni, sem do dediny a presvedčíte sa.

My rodičia zúfame. Bojíme sa, že o niekoľko rokov vraždiť nás bude pohanské pokolenie. Kto bude zodpovedať pred Bohom? Vy! Áno, vy cirkevná vrchnosť a vy, štátna moc!

Už ani len „Otčenáš“ nevedia sa modliť také deti, ktoré prekročili ten čas, v ktorom mali nadobudnúť si najpotrebnejšie známosti pre tento a pre posmrtný život.

Osvietený pane biskup, Osvietený pane minister osvety! Po mestách vytrhujete cirkvám školy a beriete ich pod štátnu opateru. My s boľasťou kresťanského ducha prepúšťame Vám toto právo: len nám pošlite niekoho, kto by naučil naše pokrstené, ale od krstu pohansky žijúce deti čítať a písať a rozumieť kresťansko-katolíckym naukám, obsaženým v katechismuse.

Tisíce trovíte na pletky, na politické huncútstva a na drahé obedy. Dajte aj nám omrvinu z toho stola. Veď sme ľudia, platíme daň krvi a grošom. Nedajte nám zahynúť! Nedovoľte si to, aby vás naše ženy-matky preklínaly.

Stoštyridsať školopovinných našich detí od piatich rokov bez školy!!! Hanba, ale nie nám! Hanba tým pánom, ktorí kúpajú sa v zlato a nám neudelia ani len katechismusa, ani trošku abecedy, aby deti naše aspoň len modliť vedeli a kalendár čítať naučili sa.

Vášim Osvietenostiam do pozornosti odporúčame našu biednu obec. Vystahovali by sme sa aj do Ameriky alebo Afriky, ale takí sme biedni, zem naša je tak žobracka, že ani len dvestokoronovú požičku nemôžeme dostať v bankách. Hlady mreme a hladíme na zkazu, ktorá dnes-zajtra zastihne nás z hlúposti a pohanstva našich dietok.

Dajte nám školu — ale hneď, lebo je sychovaný čas! Ak ani teraz nedosiahneme cieľa, pôjdeme ďalej. Pane vicišpán, Vy ste vraj rozum a srdce stolice — kdeže ste? Akože staráte sa o Hľadef?

Krčmu máme — tam bohatní! Školy niet od piatich rokov. Veru, veru môžeme smeľe povedať: Zachraň nás, Pane, lebo hynieme! Hynieme na duši i na tele. Ne kryte sa za plachtu falošného vlastenectva, na ktoré i tak len so stanoviska groša hladíte, ale robte niečo za nás, za našu školu. Hanba všetkým tým, ktorí nechajú nás v dvadsiatom storočí hynúť bez abecedy, bez Boha!

Za celú obec:

D. Sedliak ml.

J. Slávik.

D. Svajka st.

Odkazy redakcie.

Do Lupče. Poslali nám: P. Andrej Sustek 3 k., Fraňo Chovanec 2 k., Jan Cambel nožiar (č. 73.) 2 k., Ľudevít Blatnický 2 k., Belo Havlík 2 k., Samuel Holčecy 2 k., Ján Polóny-Drahna 2 k., Samuel Galinda 2 k., a viacerí z Lupče vo väčších-menších príspevkoch 37 k. 80 hal.

Jarmoky.

Brezno: 30. novembra; **Baňská Bystrica:** 30—31. novembra; **1—2 decembra;** **Detva:** 24. novembra; **Krupina:** 18. decembra; **Očová:** 13. decembra; **Štátny šovce:** 28—29. decembra; **Zvolen:** 21. decembra.

Zvolenská ľudová banka účastinárska spoločnosť
vo Zvolene

otvorila 15. novembra 1906

filiálku v Detve,
u p. Jozefa Doma.

Ľudia z Detvy a okolia, obráťte sa o požičky k tomuto nášmu ústavu, a tam si ukladajte Vaše zgadzované groše.

Od požičky sa platí

6—7%.

Od vkladov platí banka

4½%

ktorú tak verne miluješ. Miluj že len teda verne tú svoju otcovizeň, miluj i svoj národ slovenský, nestyď sa za to, že si ty synom slovenských rodičov! Buď vo všetkom stály a verný! Buď verný vlasti, cirkvi i národu; keď tú trojvernosť budeš dokazovať,tedy smelým srdcom a veselou tvárou môžeš vkročiť, kamkoľvek len myseľ tvoja vzlietne.

Pozdrav nás Boh!

Rakytinský.

Z Hiadla.

Otázka hiadelskej školy začína sa priestrovať, lebo už i sami Hiadenci celkom vážne začínajú sa zaujímať školy, za ktorou od rokov túžia a údajne i pesničky skladajú o nej. Redakcia po tieto dni dostala z Hiadla hiadelským nárečím písaný nasledovný list, ktorý uverejníť za povinnosť si držíme už i preto, aby sa nezdalo, že len my, takzvaní „panslávi“, nosíme na srdci hiadelských 140 školopovinných a učiteľa od viac rokov nevidevších detí, ale že o tejto veci už i v Hiadli rázne začínajú rozmýšľať. List podávame, nakoľko možno, v pôvodine, a ten zneje takto:

Vlasceneckoradosný pane novinkár!

Môj chmotor Osszekanyecz Matciáš, tuhý vlascenec a to cen, čo píšu aj pánu Černokňažníkovi do Svacieho Marcina, povedau mi, že nám vy chcece škou postavíc. No reku, pomysleu som si, aj ja poviem svoje suovo. Akúže nám to chcece škou dac? Katouicku, uceránsku a či takú — onô toto? Viece, ja by nedbau, keby sce dauí katouicku, lebo sme takí, aj uceránsku by sme už vďačne prijauí, keby jej len bouo. Ale tú onú nám nedávajce a poviem vám prečo.

Moja cetka z Priechoda maua syna a toho vzaui za vojaka, lebo už mau dvacac rokov. Cetka si ho pekne obviekva a šva s ním cez Seuce zavčas rána. Tu povie macer synovi: „Dzuro, tu pôjdeš na spovedz, lebo ak fa zabijú, aby si bou ospovedaný.“ Dzuro šiu a bou nemý. Kňaz sa ho pýtau: „Čvo reku ani sa prežehnac nevieš, ani Otčenáš nevieš — kde si chodziu do škouy?“ Dzuro povedau: „Doma.“ A kňaz zasek: „A akú máce škou: katouicku, uceránsku?“ A Dzuro zasek: „Ani takú, ani takú, ale takú — onô, takú onakú.“ Akúže? hovorí kňaz a už by ho bou za šticu chyciu, ale Dzurovi prišiou na um štiarc a povedau, že štátnu. Nuž tak, prosím Vás, takúto škou, čo sa ani Otčenáš moduic nevie, my nechceme.

Chceui sme prosic katouicku škou od pána osvíceného biskupa, ale náš pán farár nám povedauí, že to môže byc, ak vieme maďzarsky písac, lebo že pán osvícený len maďzarské listy čítajú. Tu sme poprosiui môjho chmotra Osszekanyecz Matciáša, čo to do Černokňažníka píše, aby pomohou. Chmotor Matciáš ale tak sa nalakauí tejto vlasceneckej prosby všetkých pánov občanov, že ich od toho času zimnica drví. Chmotor Matciáš povedauí: „Ja, vlasceneckoradosní páni občania, s pánom Černokňažníkom v Svätom Marcine na dobrej nohe stojím, ja mu každý mesiac vlascenecké listy posieuiam, ale jeho osvícenosti písac nebudzem.“ „Prečo?“ skríkui sme všetci. Chmotor si poškrabauí záclok a povedau: „Viece, len preto, lebo ja len jednu uhorsko-vlasceneckú reč viem a tam to nevedzia; tam len maďzarsky a vy viece, že som ja uhorsko-zvolensko-hiadeuský vuastenec a toto ma naučiui ešte v cej starej panslávskej škoue, ale kec naše dzeci ešte päc rokov do škouy nepôjdu — potom aj môj Jozef, aj

môj Jano tak sa povlascencia, že nám cí napíšu aj na šciri métre list na jeho osvícenosť!“ Na to sme zakričauí tuhô „iljen!“ a rozišui sme sa my chuapi po horách, ženy do krčmy a dzeci za voumi a celcami. Nech len Pán Boh živí všecku tú starosc o nás, ktorá nedá spac ani pánom od cirkvi, ani pánom od stouice! Keď budze sa chcec tá krava ocelic, nuž vám odkážem od chmotra Matciáša.

Váš dúverný

Aubert Fúdor muaci.

Ctení predplatitelia! Kto číslo na riadny čas nedostane, nech si reklamuje na pošte.

Právny radca.

Nenarušte pokojný úžitok cudzieho. Často sa stane v živote hospodára, že tú jeho oráčinu alebo lúku druhý užíva, alebo upotrebuje priechod cez jeho parcelu. Majiteľ sa nazdá, že si krivdu svoju môže sám napraviť, chytrým svojim rozumom zkosí alebo zorie to, čo predtým druhý požíval. — Toto opatrný gazda nech nikdy nespraví, lebo týmto zadá príčinu na opravdivú reposíciu a takýto špás ho stojí najmenej sto korún. Kto si je toho povedomý, že v jeho zemi niekto voľačo užíva, nech žaluje toho, komu úžitok neprichodí, ale svojou vôľou nech nikto nenaruší pokojný úžitok druhého.

Hospodárstvo, priemysel a obchod.

Potravný spolok (konsum) v *Riečke* mal v roku 1904. čistého osohu 217 korún 39 halierov. Celoročný obrat bol: 6006 korún 86 halierov. Reservnú základinu má 444 korún 16 halierov.

Potravný spolok na *Babinej* mal čistého osohu v roku 1904. 648 korún 59 halierov. Celoročný obrat bol: 2085 korún 69 halierov. Reservná základina obnáša 223 korún 58 halierov, na ktorú sa dalo z čistého zisku 162 korún 15 halierov. Členov má 77 s 205 podielami.

Na účinkovaní konsumu vidno, že sú na jeho čele obidvaja páni farári, ktorí svorne a svedomite sa starajú o vec.

Ovocinárstvo.

Kde si opatríme dobré štepy?

Keď sme sa už obznámili, ako pripraviť treba zem, že by sa do nej štepy sadiť a zdarne riasť i hojné ovocie vydávať mohli, nastáva nám otázka: Kde vezme dobré štepy?

Tieto dvojakým spôsobom opatrit si môžeme. Lebo si donesené z hory plane posadíme a keď sa prijmu, ich poštepíme, alebo si plane zo semena dochováme, v štepnici ich poštepíme a už hotové štepy na stále miesta sadíme.

Prvý spôsob je zdĺhavý a neistý. V hore tiež hockde plane nieto, za tým treba chodiť často viac dní, kým pár hrušňov lebo jablônkov nájdeme. Tie majú zväčša riedke korene a z hornej zeme presadené zle sa prijí-

súsedka urazila, — nevrátila jej to ublíženie. Potom prídu pred súd. Obyčajne tá, ktorú najprv urazili, ide žalovať — a žiada, aby jej súseďku pokutovali. Pri súde sa ale dokáže, že si obidve nadávaly. Súd môže v takomto prípade obidve pokutovať, — a najčastejšie je to, že skutočne obidve stránky dostanú peňažnú pokutu, — a musí si každá svoje trovy poplatiť. Preto si nenadávať, neubližujte jedno-druhému, — ale ak Vám dakto na cti ublíži, vy čušte a alebo mu odpusťte, alebo ho žalujte pri súde.

CHÝRY.

† Jozef Juraj Strossmayer, biskup horvatský v Diakove, zomrel dňa 8. apríla v 90. roku požehnaného života. Zosnulý bol jeden z najhorlivejších Slavjanov nášho času. Horvatský národ svoje kultúrne a politické výdobytky väčším dielom jemu môže ďakovať. Bol úprimným priateľom aj nášho slovenského národa. Večná a vďačná mu pamäť!

† Peter Kyseľ, hostinský a popredný mešťan v Brezne, zomrel dňa 17. apríla. Zosnulý bol horlivý národovec. Vďačná mu pamäť v národe!

† Smrť. V Kremničke zomrel Ďuro Sliacky, vyše sedemdesiatročný roľník. Bol to muž silnej povahy. Pilnosťou svojou a svojej ženy nadobudol si šesť štvrtí, postavil dva domy. Začal tým, že on i jeho žena drvili skaly pri ceste. Žil Bohu a práci a Boh mu pomáhal. Od niekoľkých rokov choravel, preto tratil i mužnosť, ale odorať zo svojich práv nedal si od nikoho. Bol povedomý Slovák, vedel, kto je, vedel vždy, kto mu je priateľom vo veciach národných, duše a srdca sa týkajúcich. Daj, Bože, aby jeho pilnosť bola vzorom v rodine i v dedine! Boh mu daj slávu večnú! — V Kráľovej zomrela vážená hospodárka *Julia Filipková* rod. *Kubišova*. Bola nielen príkladná matka a gazdiná, ale i v národnom slovenskom živote zaslúhuje úcty. Starala sa nielen o svoje deti, ale mala srdce, ktoré bilo i pre ďalšiu rodinu. Spomeňme si z jej života: Náš vysokocotný priateľ, pán dr. Ján Vesel, advokát vo Zvolene, osirel v útlosti svojej. Zostal bez otca, bez matky; a kto stal sa mu matkou? Jeho dobrá tetka, zvečnelá Filipková. Boh daj jej slávu večnú a nám Slovákom daj čím viac takýchto dobrých matiek a tetiek!

— Babinská cirkev si vyvolila na konvente mimo-riadnom za podinspektora p. Dr. Jána Vesela, pravotára vo Zvolene.

— Baňsko-bystrický pán biskup Wolfgang Radnai nariadil svojim kňazom, aby si s ním dopisovali po

maďarsky, a iba vtedy aby písali po latinsky, keď to zvláštne cirkevné veci vyžadujú. Na toto máme len jednu poznámku: kedy nariadi pán biskup, aby v semináre tak vyučovali klerikov slovenčinu, aby potom veriaci pod kázňou alebo nehnevali sa na zneuctenie Slova Božieho takou rečou, ktorá nielen že nepatrí do domu Božieho, ale nedôstojná je i samého kazateľa, ako muž, robiaceho si nároky na titul vzdelaného človeka. Ináče uvidíme, ako to ďalej pôjde. Cítíme už i tak, že všeličo vyžaduje nápravy. (Príklad: Na Kvetnú nedeľu biskup neide do kostola, ponecháva bohoslužbu podriadeným a on — pán biskup — počas služieb Božích chytí si pána župana popod pazuchy a prechádza sa s ním po ulici — na pohoršenie tým, ktorí posavád videli zrkadlo kresťanskej nábožnosti v biskupskej čiapke).

— Slovensko-lupčianska ev. fara je uprázdnená, a hovorí sa, že tam boja hlásiť sa za farárov pre — seniora Švehlu. Tento pán senior že si vraj namyslel, že je on povolaný lievikom naliať rozumu a bruchového hazafišágu nielen celému seniorátu, ale i celej stolici (snáď celému svetu? sadzač), a preto svoje hrdzavé pero zamáča do takého hustého atramentu a také konkursy vypisuje, že zľakli sa toho ešte i sami peštianski detektívi (tajní policajti, na príklad takí sú aj doktorí „páni“, ktorí za mizerný groš ešte i brata zradia a do blata hodia). Pravda, Brežňania sa smejú a nehnevali by sa, keby dekorovaný pán senior prešiel oblažovať Hortobáď, kam patrí dušou a srdcom.

— Zbojníci na Mičinej. Z 12. na 13. apríla tú noc ukradli neznámi zloději 7 prasiec na Dolnej Mičinej a takí boli praktiční, že ich postrieli. Na hrochofskej Kochulke sa našlo z nich 13. apr. niečo. Či ale zlodějov vyhľadajú, je otázka. Treba dať pozor!

— Nezaručený chýr. „Krajanisti“ držali v Hradi veľký „Krajan — bál“, ktorého čistý osoh bol venovaný na fundamente hiadeľskej ľudovej školy. Po bále čítali prijmy a vysvitlo, že čistý osoh bol — sklamané nádeje. Vlastenecký hiadeľský občan Oszekanecz Matciáš mal ten dobrý nápad, že tento čistý osoh, sklamané nádeje rozdelil medzi všetkých otcov a matky, ktorých deti už tretí rok do školy nechodia,

Jarmoky.

Dobronivá 15. mája. Filakovo 24—25. mája. Ľubietová 1. mája. Lučenec 9—10. mája. Nové Zámky 22—24. mája. Radvaň 5. mája. Rimavská Sobota v gemerskej stol. 14—15. mája. Šalgó-Tarján 20—21. mája. Tisovec 19. mája.

Kníhtlačiareň

Klimeš a Pivko v Liptovskom Sv. Mikuláši

odporúča sa ku prevedeniu všetkých do oboru kníhtlačiarkeho spadájúcich prác a vyhovuje všetkým časovým požiadavkám úplne. - -

týmto státným dušiam privolávam, aby sa za naše „Zvol. Nov.“ zaujali a ich grošom i dopisami podporovali. Pán Boh pomáha!

Hiadef.

(Zanedbaná obec.) Od Slovenskej Lupče asi na dve-tri hodiny chôdze pod samou Prašivou leží obec Hiadef. Dolina, v ktorej táto obec leží, je neúrodná, mužovia zväčša zarábajú chlieb po horách ako rubači. Duši má táto dedina 700 a každý krčmár, ktorý osadí sa tu, zbohatne a bohatý potom už ide ďalej, do mesta. Terajší krčmár (z toho vyvoleného národa) je spolu aj mlynárom. Teda Hiadef má mlyn, má krčmu i kostol a farára v Moštenici, ale — nemá školy. A vidieť to na týchto nešťastníkoch, že nemajú školy. Nielen mužovia vyhadzujú horko-ťažko zarobené groše na tú besnicu, ale i u žien ujala sa nemoc „složenia sa“. Pisateľ týchto riadkov mal príležitosť zkusiť, že hiadefské ženy bez všetkého studu hovorili takto: „Sišly sme sa u Anči a složily sme sa“. Inými slovami: složily si peniaze na pálenku a napily sa tak, že potom i do vlasov letely jedna druhej. Z toho bol process — a ty muž plať! A v tejto dedine niet školy! Len si predstavme, akí občania vyrastú z takých detí, ktoré nenaučia sa v škole nič, ani len počiatky katechizmu a k tomu vidia v rodinách zlý príklad. Už od viac rokov nemajú školy. Predtým učil deti aspoň len prvým počiatkom vzdelanosti remeselník — učiteľ. I toto prestalo, lebo škola je na zrútenie a učiteľa nechce nik platiť, a či nemajú zkaďe platiť. Trápil sa s deťmi v mokrej búde takmer zadarmo a ani len tých pár groší nevládali v obci sohnáť. Škola bola rázu katolíckeho, no ani komora, ktorej patrí skoro tretia časť Zvolenskej, ani cirkevné vrchnosť neobzreli sa o týchto neborákov. Vo veľkej núdzi hlásili sa sem i tam, ale márne volanie. Prišli od štátu inžinieri, merali, kde má škola stáť, a — ani o štátnej škole od rokov nechýrovať. Neskôr zase len merali grunt pod školu a posaváď nič nevymerali. Ba áno, povedali Hiadefcom, aby si sami postavili školskú budovu a že dostanú obecného učiteľa... Ďakujem za taký dar! Škola by stála desiatistice korún a málo viac stojí celá dedina a potom si ešte sami platte učiteľa, ktorý môže byť náhodou aj potomok Abrahama. A kde len vziať peniaze? Stolica musí vedieť o biedach úbohého Hiadľa, ale preto, že to nie je mesto, ale len chudobná dedinka, nestarajú sa o ňu. A 120, slovom stodvadsať školopovinných detí je bez školy! Nuž či to nie sú krásne pomery v tejto „vzornej“ stolici? Kamže sa obrátiť? Veru, veru, pán Osztrólczy, brezniansky ablegát, ktorého aj Hiadefci volia, keď posaváď nič dobrého za okres neurobil — aspoň jednu zásluhu by mal, keby Hiadefcom školu vykonal. Tu už prestávajú všetky ohľady: niekto nech uči aspoň len čítať a písať 120 hiadefských detí.

Očová

V terajšom čase sa síce na inakšiu voľbu ani nemyslí, ako na voľbu ablegáta, — ja však pri tom všetkom musím pripomenúť poslednú voľbu stoličného výborníka u nás. Pri riadnych voľbách stoličných výborníkov bol za takého vyvolený náš notár p. Emil Braxatoris. Stolica už pred tým chcela mať dosavádneho výborníka Ďura Radvánskeho. No ľud volil podľa svojej vôle, — a nie toho, čo mu stoliční páni kázali. S touto

voľbou ale stolica nebola spokojná a naložila vyvolenému výborníkovi p. notárovi, aby zadakoval. Tento to aj spravil. Stoliční páni sa nazdali, že nám Očovanom nanútia zase Radvánskeho. No, veľmi sa pomylili. My o ňom ani počuť nechceme, nie ešte aby sme si ho volili za výborníka do stolice. Pri voľbe sme si vyvolili zase p. notára. My ako Slováci sme ani s tým síce nie spokojní. Notár je odvislý od stolice, — mali sme si vyvoliť za výborníka takého človeka, o kom vieme, že je Slovák. A druhý raz aj tak urobíme. Aj pri tomto ale musím pochváliť našich Očovánov, že volili sami, — a nedali si pri voľbe rozkazovať. Aj to je už dobrý znak, keď ľud nechce ani za stoličného výborníka takého človeka, ako bol Ďuro Radvánsky, — volí si sám. Tomuto môžeme ďakovať aj to, že sme sa striasli Radvánskeho ako ablegáta.

Hospodárstvo, priemysel a obchod.

Hospodárske rady.

Ako máme telce napájať? Mnohí naši gazdovia majú tú obyčaj, že teliatka zo šochtára 3 raz denne napájajú. A to je zle, a síce preto, lebo teľa od jedného napájania k druhému veľmi vyláčnie a potom, keď sa mu zase mlieko podá, s takým chvatom mlieko pije, že je nie vstave ho žalúdok stovíť. Také mlieko veľkým chvatom vypité sa v žalúdku stvaroží a trovenie prestáva. Potom sa povie: teľa sa mi skolenčavelo, musel som ho dorezať. Nuž nebolo by sa skolenčavelo, keby nebolo zapečené. Pozrite sa na žalúdok takého dorezaného telata a uvidíte, že má žalúdok plný a tvrdý s tvarohom, a presvedčíte sa, že je tomu tak. Teľa v živote matkinom je každú chvíľu chované a keď príde na svet, musí 6, 7, ba aj 8 hodín hladovať, ako od večera do rána; s tým ono veľmi trpí. Kto už naskrze chce telce napájať nech to, obzvlášť v prvý týždeň života jeho, tak urobí, že mu aspoň každé 2 hodiny, ale aj v noci pitia podá, ale najlepšie je tak pre teľa, ako aj pre matku, keď sa teľa na dlhšiu žinku k matke uviaže, aby ono, kedy má potrebu, samo sa napájalo, tak sa nikdy neskolenčujú, chytro rastie, je zdravé a tučné a matka bude lepšia dojka, lebo ju teľa dobre vybúcha do vemäna, čo je aj potrebné. Takto sa teľa nikdy nepressaje, lebo len po troche cická, pri ňom možno kravu vydáť a to nestojí, že potom, keď sa teľa predá, matka veľmi banuje, lebo aj keď ho napája tiež banuje a tak či tak na druhý-tretí deň prestane banovať. △

Zimné opatrovanie statku. Upozorňujeme našich hospodárov, aby po prvé počas tejto krutej zimy statok nenapájali s vodou rovno zo studne alebo z potoka donesenou, ale len v maštali odstátou, oteplenou alebo do tak studenej vody trochu zohriatej priliali, lebo od veľmi studenej vody povstanú všeliaké choroby, ako kolika a hnačka pri koňoch, žrebné kobyly zvrhnú, pri kravách žalúdočový katar, hnačku a všeliaké iné choroby. Teľné kravy ľahko zvrhnú a veľmi mlieko tratia — Po druhé aby si dali záležať, či sú maštale dostatočne vyvetrené, lebo je to veľká chyba obzvlášť tam kde je väčší počet statku zavreto, keď gazda od strach

dajú vraj tiež preliat, aby sa nemuseli hanbiť vraj za jeho nápis: „Uslyšíte-li hlasu mého, nezavrzuje srdce svého“. — Budúci nápis na najväčšom ich zvone má byť výpoveď najväčšieho Maďara Széchényi Istvána: „Csak a becstelen, kinek hite, kinek Istene nincs, tud elpartolni anyai hangjaitól.“ (Len nepoctivec, ktorý nemá viery, ktorý nemá Boha, dovedie odvrátiť sa od zvukov materských.)

Rógo, ale to by neverili, čo urobil pán farár Urpínsky po vyvolení Bacháta za biskupa? Nuž?! Dali mu poslať za kôš pekných ruží a pripojili „zlatému báčikovi“ psaničko nasledujúceho obsahu: „Legelőször gratulálunk a sikerhez, nagyon sajnálva, hogy a szavazás itt Zólyomban kedvezőtlenül folýt. A megtevesztett tömegre nem lehetett hatni“ t. j. „predovšetkým gratulujeme ku zdaru, ľutujúc veľmi, že hlasovanie vo Zvolene nepriaznive dopadlo. Na zavedenú masu nebolo možno vplyvať.“

BESEDNICA.

List písaný v dzedzine Hédel na Riberáta tohoto roku.

Tekintetes pán urodzenký!

Pozdravujem vás s tvýmto hédelským lístkom a idzem sa vám vyponosovať, čo sa mi pritrafilo. — Onahdzi som bou s mojím švagrom Osszekanyecz Matciašom v našom kavehaze a tak pri poháriku začne mvoj švagor: Čefan, švagre, tci si nie taký chyrečný chlap ako ja, lebo ja ondzievam šakovie listci a to aj tekintetes Čsernoknyažnik urovi, a tcento ich dáva čítavac aj druhým pánom aj mešťčanom aj sedliakom, a tcieto, ke prečítaju, nuž krúcia hlavami, ale to neviem, či preto, že sa múdre a či preto, že sa pri ordzinárne; preto si ja ale nič s toho nerobím a budzem ondziate aj na dzalej na truc šeckým panslávom. Nuž tak švagrík mvoj, kdo chce matc veľkú známosť a chýr, tcen musí vela ondziate, a tci to veru nevieš. Mna tcieto reči prečtaško zamrzely a povedav som Matciašovi: Sógor — reku — tci sa nazdáš, že lem tci vieš ondziate a ja že neviem ondziate, ja tci dokážem, že viem aj ja ondziate a preto naondziem aj ja jeden list a pošlem ho do Zóloma, tam jesto takí páni, kerí ho prečítaju aj druhým daju prečítate a tak si aj ja urobím známosť, a potom aj o mne povedzia, že Čefan má rozum nie lem pre seba, ale aj pre druhých.

Ke som sa vám takto vyponosovav, tceraz vám naondziem, čo som po tcieto časy vidzev a skúsiv.

Ešte pred tciemto lístkom bov so v Zólome a bola jus nedzela; najprú som si vypiv v krčme „ku trom povgármešterom“ a potom som šjov, ke mi bolo bližšie do utceránskýho kostola. Čefan, pomyslev som, ve ke aj ta nepatríš, nuž tca hádam nevyhodzia, lebo kostol a krčma je pre každého, lem to je rozdziel, že z kostola velmo zriedka, z krčmy velmo často vyhadzujú. Ako vnídzem do kostola, som sa velmo kyslo rozhorčiv, lebo nebola maďarská kázeň, a toto je veľký panslavizmus, aky sa v takomto maďarskom mestce trpetc nemá, ak by sa to ešte raz stalo, nuž toto budzem meldovate pánom. — Po kázni farár úr ohlasiv, že popoludni budze konvent v Matciašfalve. — Í — pomyslev som si, to musí bytce akurátny šmelečuk, kerý ich zavezie do popoludnia dakdže ku Segedzinu na konvent. — Ke sme vyšli z kostola, spýtam sa takého kabaničiara ako ja: Ale švagor, kdže je to tá Matciašfalva? — Veru ja švagrík mvoj neviem, — odpovedav mi, — ja som z Mvolovej a nebou som ešte von z našej stolice, nuž

sa tak velmo nerozumiem do sveta. — Hm! to je kuriózna vec — pomyslev som si — spýtav by som sa bou kostolníka, kdže je to tcen Matciašfalva, ale už bou odzišjov, a na faru som nekcev iste, lebo by ma bola železnica nehala, nuž a na ostatok ve ja aj nemusím šeko vedziec, čo vedzia páni a knazi. — Ke som sa viezov cez Farkašfalvu, pozerav som oblokom, či náš cúk vlke nezastavia, nuž ale nevidzev som ani jenného, bolo velmo horúce, nuž hádam odzišly do hory ako páni do zeleného. — V Bestercebani sosadou som na štácii Sentjánoš. — Túto štáciu by mali inakšie volate, lebo Ján Nepomucký bov pansláv, toto sa nemá trpietce, lebo žiadny akurátny vároš na selvidzieku nesmie dopustitce, aby prišjou o svoju vlasteneckú poctivosť. —

Á! vítajte, Čefan, vítajte, — osloviv ma jeden známy mešťčan, kerýmu chodzievam v zime drevo rúbate, kdže že ste sa tu vzali? Nuž — reku — pán mešťčan, idzem zo Zólomu a kukou som sem do Bestercebani, idzem z malej štácii a kcem si trochu vypite, kdže že vy mávatce veľkú štáciu? — Nuž tuto hnedz u Dunajských, ta chodzievam častcejšie ako do kostola, podtce Čevko, platím jeden špritter. — Eh, chodtce mi s vašima špricnámami, ve som ja nie zapečený a moja stolica je v dobrom poriadku, tá nerobí ekles, ani kvonštrukciu, ani oposiciu ani konskú alíciu, moja stolica nepotrebuje žiadno komando, tá sa drží porovnania, zarovnania, vyrovnania, nuž tak. — Tcento mešťčan sa len dzívav na mna, a že čo ja to vravim, že on to nerozumie. — Pán mešťčan — reku — keby stce čítavali peščiánske tótske novinky, by stce lepšie rozumieli do politicki — ale podzme si vypite; ke sme von vyšli, sme mali pod klobúkami viac ako ke sme dnu išli, a vodziv ma po mestce a ukazovav mi kolko a akých škvol oni maju. — Počujtce ma — reku — pán mešťčan, vy musíte bytce tu velmo sprostci ľudzia, ke tolko škvol potrebujetce! to sme my inakší chlapi, my v Hédzely nemáme ani jennu školu, preto ale hockerý z nás mvože bytce aj tatkom na dzietce, keby tak prišlo na komando stolce, stoly, lavice lámate a drabantou vyhadzovate, to by sa celá krajina nahladzela, ako by nám to šlo od ruky; veru takých tatkou, ako by sme my boli, by našej krajine závidela aj As—iá. — No, no, Čefan, povedav mešťčan, ve naši tatkovia majú aj druhú prácu, kerú by stce vy nevedzeli spravite. Čvo?! — poviem — ke my vieme mlátcitce pšenicu, rož so zrnom, nazdáte sa, žeby sme nevedzeli mlátcitce aj práznu slamu? — Dajtce si povedate, Čefan, aj ešte druhé povinnosti maju naši páni ablegáti, povedav mi mešťčan. — A vy, pán mešťčan, sa nazdáte, žeby ja nevedzev aj tci druhé povinnosti vykonate, vy sa nazdáte, že sa ja nerozumiem do kalendára? — veru sa, každého ostatného alebo prvého dna mesiaca celkom akurátne by som šjov do chasy po mvoj lvon, dajtce — reku — pínz, zasluživ som, lebo som drhou za vlastce. — A toto, že je reku aká škola? — To je vraj polgárka. Toto som ešte — reku — nepočuv o takej škole, v kerej sa chlapi za povgárov učia, náš povgár, kým bou mladzi, bou sviniarom a tceraz je povgárom, a tcen ani nevidzev školu, preto ale má svoj rozum, ke idze vyberate porcie od psou, nepotrebuje lajstcer, lem zabúcha palicov na vrata, a ke vo dvore pes zabreše, idze dnu a gazda musí zaplatitce za to, že sa mu pes ohlásiv. — Soigája, pán mešťčan, idzem, aby ma železnica nevyhvízdala.

Pozdravuje vás ako nový barát

Čefan Kadzera,

vyslúžený virkli frajter.

vláde uviesť v Rusku poriadok a naraziť život veľkých miest Ruska do riadnej koľaje, oduševniť spoločnosť — národ za ústavu, vtedy domáci a zahraniční nepriatelia darmo ostrili si zuby, klepnú im huby na prázdno. Horšie bude ale, ak nový náčelný minister Vitte nenajde porozumenia pre ústavu v národe a o tomto sa dá pochybovať, lebo novoty, vziať zo západnej Európy, ťažko prežije samorošíly ruský národ.

Ako spomenuté, v popredí revolucionárov boli a sú všade Židia a cudzinci. Im podarilo sa narušiť pokoj v hlavných mestách ruských v Moskve, v Odesse, v Tomsku, v Kijeve vo Varšave atď. Všetci ale pokračovanie Židov muselo vyvolať hnev Ruského národa, ba i tých, ktorí z počiatku s nimi paktovali. Keď Židia začali verejne špinat na vieru pravoslávnu, na cára, keď národné zástavy a odznaky pred ľudom trhali, obraz cárov rozdiapali, vtedy urazený národ prísne pomstil sa na Židoch.

— **Z Ríma oznamujú**, že pápež vyzval varšavského arcibiskupa, aby poľskému duchovenstvu prísne zakázal politické agitácie, lebo aj Poliaci začali sa nepokojit, následkom čoho v Rusko-Poľsku uvedené boli mimo-riadne poriadky.

— **Turecká vláda nevie spraviť poriadok v Macedonii** a grécke bandy stále prenasledujú inorodých. Veľmoci zakročili už v Carihrade a hrozia prebežne, že prídu ku brehu s vojennými loďami a keby to neprospele, že vysadia vojsko na suchú zem a samy spravia v Macedonii poriadok.

— **Vyvolenie kráľa pre Norvégsko.** V Norvégsku bolo všeobecné hlasovanie, či majú voliť kráľa a či má byť republika. Veľká väčšina vyslovila sa za kráľovstvo a kráľom bude dánsky princ Karol.

BESEDNICA.

List

písaný v dzedzine Hédel pred Mitrom tohoto roku.

Na stokrát vás pozdravujem s týmto hédelským listokom, ja som chvalabohu zdravý a viňšujem aj vám dobrého zdravia a hojnýho boskýho požehnania a toto šeko viňšujem aj vašej pani malženky a viňšujem, aby sa vaše dieťke škrtcily po dvore, ale to neviňšujem, aby ich záškrt škrtcil na postcielkách.

Onahdzi povedav som mojej malženky: „Anča, už nemám čvo kosite ani mlatcite, a ja som nie vicišpán, aby mi z chasy načítali každý mesiac za klobúk peňazí, nuž idzem kuknut do Zóľoma, tam sa vše trafi pílenia a štčiepania dreva, zarobím dakolko šestákou aspon na sol.“ Zobrav som sa.

Konča dzedziny je cigánska koliba a ako idzem tadze, zazrev ma náš Ferko a zpytav sa: „Pán Čefan, kdzeže, kdze?“ „Nuž — reku — Feri, idzem do Zóľoma dáku prácu hladat!“ „Dobre, dobre, pán gazda, štčaslivú cestu a pozdravte odomna šeckých pánou, kerí mesto dzirigujú.“

Prídzem na štáciu v Lucateve a poviem: „Pán štáciašeft úr, kírem jenu kartcičku do Zóľoma lumero három!“ Dav mi a povedav potom: „Ištvánko, to je veľmo pekne od vás, ke si kartcičku po madzarsky pí-tate, lebo pri železniciach je taká legura, že musí každý po madzarsky vravet, aj tčen, kerý nevie.“

Sanem si do vagóna a zapálím si do zapekačky a kvonduktor mi povie: Tu je nem sabat fajčite, tu je kartcička nemdohánzók! — Ja som sa reku nazdav, že to znamená, aby tei nefajčili, kerí nemajú dohánú. Potom volakdo zakričav mehet a hnedz voláky priecnikár frcov do trúbelky tratá, mašina tukšie zahvízdala, ako náš valach Maco a už sme letceli dolu Hronom, ale lem tak pomaly, aby sa nám rozum nepotriasov, lebo ak by sa mi bou potriasov, by sa boli ľudzia nazdali, že som ja veľkomožný pán slúžny, a to by ma bolo preukrutcečne mrzelo. Ako sa mi na cestce vodzilo, to vám opíšem druhý raz, ale ke som dochodzil ku Zóľomu, som premýšľav, na kerej štácii sosadnem. Eh nuž — reku — ako v bystrickom mestce na malej štácii a potom sa zabavím radšej v mestce vo veľkej štácii.

Idzem mestom — a vtedy som pobadav, že je moja brada ako ovsenvo strnisko a šiov som k barbierovi datc sa oholiť. Pán barbier — reku — nože ma oškoblite, ale tak pekne na hladko, aby som vyzerav ako pán Košút, ke idze na report do Vieňi. Ke som bou oškrašaný a rúče som zaplateiv, spitav som sa: „Pán barbier, čože tu mátece novýho?“ Ale pomyslitce, si, Ištvánko, tunajši fiškáli keú založite slovenský čítací spolok, nuž som sa aj ja na to podpisav; ako sa to ale dozvedzeli vlastceneckí páni, nuž tei do mňa ako do repy, že čvo som ja za madzara, že či kcem prístc o vlastceneckú poctivostc, a že ak mvoj podpis neodvolám v Zóľomhirlape, že sa u mňa nebudú hoľevat ani strihatc, ale že mne na truc budú nositc takie vlasy, ako poľskí Židzia pajesey! Ja som sa veľmo nalakav a napsav som, že to, čvo som podpisav som nepodpisav a preto to tceraz prepisujem, odpisujem a tak tcieto moje slová zapisujem. To stce — reku — pán barbier, vlastcenecký skutok, vykonalí že stce sa vytrietc dali; za to vás pochváli naša celá dzedzina, aj tatkovia na dzietce, a ja sa pvojdzem podzakovatc šeckým pánom vo vašom vároši, že vám pomahali vytrietc, lebo fundament je vedziatc dobre vytcieratc. A vaša pani malženka že čvo vrela pred vytcieraním? Ištvánko mvoj! skoro mi štčicu ponaprávala, že čvo som ja za otca, takvo nešťčestcia uvalitc na ňu a na svoju dcéru, že či neviem, ke budzem v slovenskom čítacom spolku, že potom ani jeden madzar neprídze pýtate našu dcéru za ženu a že — Dos — reku — pán barbier, už som vás akurátne vyrozumev, vaša malženka má recht; keby šeci maly takie ženy, nuž by bouprisám bolo so Slováci — amen a my vlastenci by sme potom mohli zakričatc akurátne „iljen“. — Nuž, pán barbier, a inšieho novieho mi nevietce čvo povedatc? Hej, prisám vačku, skoro som vám zabudol oznámitc, že akí sú múdri naši páni, čvo mesto dzirigujú, pre seba. Tceraz, kedz sa zima blíži, si dali odhlasovatc, že im mesto musí datc toľko dreva, kľko každý potrebuje. To sa veru opravdziví mrduci! Nuž ale, čvo si nepýtali, aby im to drevo mesto aj porúbalo, a aby im platcilo každzemu dáku hodnú frajcimerku, čvo im budze do pece kuritc? Nuž reku, a čvo že stolica na to? Tá im povedala, že mesto im veru dreva nedá, že si každý musí drevo sám kupovatc, a pán pougármešter dostal dobrú facku po nose. Nože mi, prosím vás, povedzte, v tomto vároši kerá je najlepšia veľká štácia? Rád by som si trochu oddychnúť pri sklenicovom tcelefóne? Najlepšia sklenicovo-sklená štácia je ku „hviezdze“, tam sa rúče mvožetec aj posho-

varate s dakeryma našima pougarmi.* Šiou som; boli tam traja mešťani, — solgája — reku — uraim, o čom že sa tak caško dohadujete? — Akoby sme sa — vraj — nedohadovali, podpísali sme sa do slovenského čítacího spolku, nuž nás za to kceli z kol-kárni vytrieť naši páni! No veru, čo ľem to — reku — ve cez zimu mvožu vytcierate, vtedy sa nik o kolke nehrá. — Ale potom by sme — vraj — boli vytretci aj cez leto! A čože stce — reku — urobili, ako stce si s tým vytcieraním rozmysleli? Nuž aby nás z kol-kárni nevytrieť, sme sa dali z čítacího spolku vytrieť, a toto vytrenia sme aj podpísali, že sme už vytretci. Uraim — reku — ja som zkusiv sveta aj von z našej stolici, ale bouprisam, v takom vároši, ako je váš, som ešte nebou, v kerom by toľko vytcierali ako u vás a preto Zóľomu poctivost na mestce. Ke sme si vypili, sme sa rozišli. — Volakedy odprevádzala hviezda troch mudrcov od východu, ale ke sme my išli, nuž nikdo nepovedav, že hviezda odprevádza mudrcou, a to preto, že sme my nevyzerali ako mudrci a mna to aj nahnevalo, preto povedav som toím trom kašamrdiner a po-brav som sa od západu na východ. Nemajte za bá-nostc a nehnevajte sa, ke vám ešte aj druhý raz pisate budzem.

Solgája
Kadzera István úr
vyslúžený virkli frajter.

* Kceli sme iste do mestského hosteinca, ale ta sme sa ne-mohli dobiť, ten bol dreveným rešovaním cele odrôťovaný. Nuž a na ulici nám kričal jeden učeň: nechodzte ta, tam vám cez daoh do piva voda nakvapká. Tu som tiež vidzel, čo sa za mrduci tei páni. Hostinec nenapravajú kedz je sucho, ale kedz sa leje ako z kupy, aby krémár nemusel vodu prilievate do vína, kedz mu sama nakvapká. To je veru ešte aj náš hiadzelský pougár mú-drejší.

DOPISY.

Veľká Slatina, 18. nov.

Koncom minulého mesiaca nové panstvo prišlo navštíviť Viglaš. K ich privítaniu dostavili sa stoliční i obecní úradníci na stanicu viglašskú k poludňajšiemu rýchliku. Úradné privítanie so strany pánov bolo maďarské, na ktoré pán arciknieža Fridrich, vytiahnuv papierik z rukavičky, prečítal odpoveď po maďarsky. Nato náš rychtár povedal pár slov po slovensky a dostal peknú odpoveď — nečítanú — po slovensky.

Na hradskej k Viglašu bola postavená vkusná slávobrána s „Isten hozott“-om, pri ktorej pozdravil panstvo tunajší katolícky pán kaplán a za ním jeden Viglašan zas pekne po slovensky, jednoduchými, ale srdečnými slovami. Na maďarský prívät zase dostali odpoveď z lístoka čítanú, a na slovenský pozdrav od-poveď slovenskú, bez písma.

Niektorým aj toto oči kľalo, že pán arciknieža nevie maďarsky a slovensky vie. Na to boli pozvaní stoliční páni do zámku k zákuskám; na druhý deň, v nedeľu ale páni farári obojeho vyznania, ktorí boli pri vítanke, pozvaní boli tiež do zámku k obedu, kde bol prítomný aj pán biskup bystrický Radnay. Panstvo bavilo sa tu len za dva dni. Pre pani arcikňažnu Iza-bellu pripravené boli niekoľké opiecká tunajšieho kroja s bohatým vyšívaním na ukiažku, z ktorých niektoré popáčily sa vysokej panej a si ich za peknú cenu kúpila.

Ináče niečo dobrého nemám čo sdeliť, zlého ale sa dosť postáva. Krádeže sú časté u nás i v okolí. Jed-nomu odoženú jalovicu, lebo junce; inému ošipané, alebo soberú celé krdle hydiny. Podivné, že takých ga-valierov nikdy nepodari sa dolapiť na skutku, bárs máme trubačov, ktorí každú hodinu prejdú obec od konca do konca; žandárov tiež stretnesť patrollovať hradskou a k tomu ešte osobitná varta s poriadku po-vinná je noc po noc strážiť po obci. Pri týchto posled-ných vše mi zide na um jedna besednica pána Šuste-kova, ako on kedysi „vartoval“. Keď totiž ako učeň vyslaný bol aj s iným ešte kamarátom na vartu, ako sa uložili pekne rúce pred šmykňou do krytého koča, ktorý tam do reparácie nahotovený stál a v ktorom pekne rúce do bieleho rána ticho vartovali. Hádám aj u nás neraz tak býva, lebo aj tu zavše chlapcov-učňov poveria touto dôležitou úlohou.

Čerany, 4. nov. 1905.

Ctený Pán Redaktor!

Týmto Vás uveďomujem, že 21. októbra tu v Ča-čine gazdovia mali oldomáš s bryndziarom; to sa roz-umie, že toho smradu (pálenky) bolo hojne a tak sa chlapi dopili, že až Flašku zabili. Teraz je otázka, z čoho budú pijať? Hádám z hrnca! Ale smiech na bok. Flaška bol gazda, po Flaškovi ostala vdova a siroty. Či to tak ešte dlho pôjde? Jedni idú do Ame-riky a druhí do hrobu.

Majetky bude čert brať a ostane len málo bohá-čov a žobráci; ľudia sami sú si na vine, nechcú čítať a poučiť sa, že vraj nemajú času. Ale oldomáše, kary, krštenia, to musí byť. 30. októbra zase išli Bečovania do trhu do Bystrice; jeden mal už pod klobúkom, zchytil opraty druhému a prask: už bol v jarku s koňmi i s vozom; na voze bolo osem ľudí, ale riadením Bo-žím len vinník to zaplatil životom. 3. t. m. mu bol pohrab.

Len tak ďalej, bračekovci! Židia môžu mať radosť z nás. Budme hlúpi a často sa oslopajme, aj v pekle sám Lucifer bude mať z nás radosť, keď my budeme takto gazdovať.

Ináče blata pri jašenných dažďoch máme už dosť. Oziminy sú posiate, poľné práce už asi dokonané. Len čo budeme cez zimu robiť? Ale jednoducho: dlhy! — Chyťme sa do čítania a poučovania jeden druhého. Hja, ale naši gazdovia najdú si aj v zime, keď majú toho oddychu dosť, výhovorku, že prečo sa oni do čítania chytiť nemôžu. Kedy že sa už len vzbudí v nás chuť do vzdelávania sa? Daj, Bože, aby to čím sko-rej bolo!

Pozdravuje Vás Váš najoddanejší dopisovateľ

Čačinec.

Slovenská Lupča.

Blížia sa voľby obecných výborníkov, tedy tu čas odplatiť sa tým, čo sa driapu za tou „slávou“, že im už umieračkom zazvoníme a odplatíme tým pánom za zradu na nás spáchanú pri voľbe farárskej a lekárskej. V taký čas, keď ich my potrebujeme, vtedy nám ukážu chrbát a obližujú masťné hrnce s „pánmi“. Teraz im my ukážeme, že od nás závisí, aby z tých pánov jeden-druhý rozhodoval nad stavom našej obce a aby mohol sedieť za zeleným stolom. Veď pri hore spomenutých voľbách si hrdó viedli a sa v kočoch prevažali s pyšným povedomím, že veď s „pánmi“ do jedného mecha dujú.

venčiny, rovnoprávnosť národnostná. Veľký deň je deň 15. marca. Všetci zrušili tam panštinu, — vyhlásili slobodu tlače a dostali sme ústavu. No sloboda tá je nie úplná! Keď dostaneme slobodu našej milšej slovenčiny, vtedy budú opravdive prevezené heslá: „sloboda, rovnosť, bratstvo!“ Vtedy bude pamiatka 15. marca aj pre nás úplná a vo vlasteneckom oduševnení pri jednej slávnosti iste prevýšime tých, čo dosiaľ svätia to od päťdesiat rokov.

— **Vražda.** Z Čerian nám píšú, že tamejší hospodár Ján Matuška (bielych) zaklal nožom svoju dcéru, vydatú za Durom Dúbravickým. Príčina vraždy: rodinné nepokoje a hrýzenie svedomia, bol cele spokojný.

— **Víglašské panstvo predané.** Kissovci predali víglašské panstvo arcikniežatu Fridrichovi za 3 milióny 700,000 zlatých. S radosťou vítame nového majiteľa panstva aj ako člena kráľovskej rodiny, menovite že vieme, že je arciknieža veľmi bohatý človek, ktorý vládne grošom. Úfame, že nový majiteľ založí na kraji našom fabriky, podvihne priemysel a obchod, tak že ľud nebude prinútený utekať do Ameriky ako teraz. Myslíme, že nový majiteľ bude spravodlivý aj voči chudobe, a nebude chcieť, aby sme sa celý deň mordovali pri ťažkej hornej práci za denných 40 krajciarov.

— **Slatinský konsum** nevykázal veru veľmi chýrny výsledok minulého roku. Celoročný obrat bol: 84,574 k. 68 hal., a čistého zisku je len 696 kor. 85 hal. Mnohí z účastníarov sú nie spokojní so šafárením, — a veru by bolo treba zavčas poriadok porobiť, lebo takto potravný spolok zbytočne vybačuje.

— **Dobronivský potravný spolok** účinkoval ešte len prvý rok; údov má 446 s 1083 účastníkmi. Účastníci sú 20 korunové, na ktoré ale len po 10 korun bolo splatené. Minulého roku kúpil tovaru za 108,727 k. 78 hal.; predal za 99,067 kor. 47 hal.; na sklade mal tovaru dňa 31. dec. za 16,285 kor. Brutto osuhu získal na tovare 6624 kor. 69 hal., z čoho čistého osuhu bolo 1726 korun 68 hal.; ostatné išlo na trovy: furmanky, platy, árendu, daň, poistenie, atď. Valné zhromaždenie mal 26. febr. t. r. Čistý osoh podržal v závoде, prirátajúc na každú účastníku po 1 korune, čo robí spolu 1083 korun; a zvyšných 743 kor. 68 hal. pridal k rezervnej základine, ktorá bude už obnášať 1844 k. 60 h. Pozrite, čo to za rozdiel medzi slatinským a dobronivským potravným spolkom.

— **Zábava železničiarov vo Zvolene** vypadla veľmi dobre. Návšteva bola valná, — a cítil sa na zábave každý veľmi dobre a veselo! Železničiar ukázali aj pri tejto zábave, že držia pospolu ako silná refaz, — že môžu pri štrajku veľké veci previesť a že pri ich spravodlivých požiadavkách zaslúžia uznanie.

— **Zvolenský ženský spolok** sa rozpadol, takto riešili údovia spolku na zasadnutí 19. marca. Majetok spolku asi 3400 korun sa oddá na stavebné trovy „óvody“. To bol jediný spolok vo Zvolene, ktorý nemal maďarizačné tendencie, ale ktorý chudobné deti podporoval. No aj tento rozbúchal, aj v tomto mal prsty mešťanosta, ktorý si chce s postavením óvody zásluhy robiť.

— **Nezaručený chýr.** Počúvame, že náš dopis v prvom čísle týchto novín o hiadelskej škole veľmi doťkol sa srdca tak cirkevných, ako i svetských vrchností. Štátny škôldozorca, ktorého povinnosťou je aspoň len

raz do roka navštíviť elementárnu školu, mal sa vraj tým brániť, že on nevedel o tom, že v Hiadli už od troch rokov nechodí 120 detí do školy. Nuž áno, mal pravdu, keď Hiadel možno ani nevidel nikdy, nemohol ani o tom vedieť, či tam školu mali... A mali ju, ale ju parom vzal, čo možno ďakovať iba starostlivosti tých pánov, ktorí sú za to dobre platení (aj vlni im platy povýšili, lebo vraj nemohli vyžiť z 300 korunového mesačného platu), aby starali sa o vzdelanosť, mravnosť, náboženstvo a blahobyť ľudu. Počuli sme i to, že minister osvety ešte tohoto školského roku pošle do Hiadla štátneho učiteľa, aby naučil deti čítať a písať, ale — neveríme tomuto chýru, lebo teraz páni veľkomožní a osvietení sami so sebou majú dosť starosti, nevediac, kto a čo bude rozkazovať v krajine — či Tisza, či Kossuth, či Andrassy a či — Bože, odpusť moje viny!, — brezniansky pán ablegát? Nuž, Hiadelsi, predbežne zahodte svoje nádeje do starého koša — vašich 120 školopovinných detí odsúdené je v duševných tmách blúdiť. Aspoň matky nech si ich modlí sa naučia. Mimochoďom podotýkam, že ak vám aj pošlú toho štátneho učiteľa a nebude vedieť slovensky: tiež mnoho nezískate. Máme na to dôkazy, že taký učiteľ, ktorý nevie reč detí a len maďarsky všetko učí, skôr mohol by sa volať mučiteľom, a k tomu ešte i jeho duševné i telesné námahy nemajú pražiadneho dobrého výsledku. Pritom všetkom sme zvedaví, či v tomto storočí 120 školopovinných detí dožije sa v Hiadli školy a učiteľa.

Nové spisy.

Cteným čitateľom odporúčame nasledovné spisy: „Na svite“, verše *Somolíckeho*. Druhé vydanie u J. Gašparika. Cena 1 koruna. Náš básnik Somolícký je verným spolupracovníkom aj našich novín, — je Zvolenčan, — a tak by každý roduverný Slovák našej stolice mal mať jeho verše.

— „Praktický včelár“, časopis venovaný záujmom včelárstva, vydávaný v Čeranoch p. uč. M. Pomekáčom za ročnú predplatnú cenu 3 koruny odporúčame menovite tým čitateľom, čo sa včelárstvom zaoberajú.

— „Dolnozemska knižnica.“ Čís. 1. *Volba v Kulpine* dňa 26. januára 1905. Vydáva „Dolnozemský Slovák“. — V prvom čísle knižnice opísaná je pamätná volba v kulpínskom okrese, kde slovenské a srbské voľičstvo, nedajúc sa ani podplatiť, ani zastrašiť, ani zaviesť, vyvolilo za vyslanca redaktora „Slov. Týždenníka“ p. Milana Hodžu. Voľbou touto dokázali Srbi a Slováci, že v politickom boji nesmieme hľadať na bočné záujmy, ale viesť nás musí jedine láska k národu a jeho šťastiu. Nech rozšíri sa umne zostavená knižočka táto i na našich stranách, medzi našim voľičstvom v hojnom počte! Cena 20 hal., s poštou 23 hal. Čistý osoh pripadne „Dolnozemskému Slovákovi“. Dostať u Klimeša a Pivku v Lipt. Sv. Mikuláši.

Jarmoky.

Brezno: 3. apríla; — **Baláš Ďarmoty:** 3. a 4. apríla; — **Detva:** 24. apríla; — **Gemer (Sajó-Gömör):** 10. apr.; — **Klenovec (Gemer):** 23—24. apríla; **Kokava (Gemer):** 3—4. apríla; — **Kremnica:** 26. 27. 28. 29. apríla; — **Nové Zámky (Nitra):** 3—5. apríla; — **Tuhár pri Luce:** 3. 4. apríla; — **Zvolen:** 20. apríla.